

Yhteenvedo rahankeräyslain uudistamishankkeen kuulemistilaisuudesta; Arppeanumin luentosali 25.10.2016

Kuulemistilaisuuteen ilmoittautui yhteensä 102 henkilöä. Enemmistö ilmoittautuneista edusti kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Myös julkisyhteisöt ja uskonnolliset yhteisöt olivat edustettuina kuulemistilaisuudessa.

Kuulemistilaisuudessa esitettiin 14 ennalta varattua puheenvuoroa ja puheenvuoroista toimitettiin kirjallinen versio sisäministeriölle. Ennalta varatun puheenvuoron tilaisuudessa pitivät Arene ry, Effi ry, Invalidiliitto, Kansallisooppera ja -baletti sr, Katolinen kirkko Suomessa, Kepa ry, Sotiemme Veteraanit -keräys edustaen Veteraanivastuu ry:tä, Sotainvalidien Veljesliitto ry:tä, Suomen Sotaveteraaniliitto ry:tä, Rintamaveteraaniliitto ry sekä Kaatuneitten Omaisten Liitto ry:tä, Rahankeräyslaki uusiksi, Sivistystyönantajat, Suomen Helluntaikirkko, Suomen Punainen Risti, Suomen UNICEF, UNIFI ry, Vastuullinen Lahjoittaminen ry ja Wikimedia Foundation.

Tämän lisäksi Suomen Kuntaliitto ja Jehovan todistajat toimittivat kirjallisen lausuntonsa sisäministeriölle.

1) Lupamenettelyn säilyttäminen ja sujuvoittaminen

Neljässä (4) tilaisuudessa pidetyssä puheenvuorossa kannatettiin voimassa olevan lupamenettelyn säilyttämistä. Invalidiliitto katsoi kuitenkin, että myös ilmoitusmenettelyyn siirtyminen olisi mahdollista. Lupamenettelyä toivottiin kuitenkin sujuvoitettavaksi. Puheenvuoroissa ja käydyissä keskusteluissa esitettiin seuraavia näkemyksiä lupamenettelyyn liittyen:

- *yleishyödyllisten yhteisöjen rahoitus ja toimintaedellytykset on turvattava*
- *rahankeräyslainsäädäntöön liittyvät hallinnolliset prosessit kaipaavat modernisointia;*
- *epärehellinen rahankeräystoiminta on estettävä, mallin joistakin "paperihommista" voisi luopua*
- *rahankeräysluvan saaminen vie nyt liian pitkän ajan*
- *poliisihallintoon tulisi suunnata lisää resursseja lupakäytännön nopeuttamiseksi;*
- *lupamenettelyssä hyvää on luotettavuus*
- *joustamattomuus on kuitenkin kestänyt, kankeaa ja hidasta ja lyhyt lupa ei tue pitkäjänteistä toimintaa*
- *lupamaksu on liian suuri pienille järjestöille*

2) Ilmoitusmenettelyyn siirtyminen ja lupamenettelystä luopuminen

Kahdeksassa (8) puheenvuorossa kannatettiin ilmoitusmenettelyyn siirtymistä siten, että yleishyödyllisyyden edellytys säilytettäisiin. Kolmessa (3) puheenvuorossa ja yhdessä kirjallisessa lausunnossa kannatettiin ilmoitusmenettelyyn siirtymistä siten, että yleishyödyllisyyden edellytyksestä luovuttaisiin.

Puheenvuoroissa ja käydyissä keskusteluissa esitettiin seuraavia näkemyksiä ilmoitusmenettelyyn liittyen:

- *ilmoitusmenettely on hallinnollisesti ketterämpi ja avoin rekisteri ehkäisee väärinkäytöksiä*
- *rahankeräyslaki ei mahdollista välitöntä reagointia muuttuviin yhteiskunnallisiin tapahtumiin; vaarana on, että tällaisten tilanteisiin ei voida reagoida ja tilanteet menevät ohi. Siksi ilmoitusmenettelyllä pitäisi pystyä reagoimaan välittömästi;*
- *ihmisten halukkuus lahjoittaa rahaa kärsisi jos vilpillisiä keräyksiä tai oman edun tavoitteluun tähtäviä keräyksiä alkaisi ilmentyä*
- *valtiontukileikkausten vastapainoksi julkiselta sektorilta odotetaan rahankeräysten helpottamista*
- *ilmoitusmenettelyssä tilitys- ja raportointivelvollisuus on säilytettävä;*
- *rahankeräyksiin liittyvää sääntelyä kehittämällä tulisi vahvistaa kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä sekä edistää lahjoituskulttuuria ja yleishyödyllisten yhteisöjen vastuullista varainhankintaa*
- *lähtökohtaisesti ilmoitusmenettely tuntuisi luontevimmalta ja yksinkertaistamista ja selkiyttämistä palvelisi se, että laissa määriteltäisiin vain kielletyt rahankeräystarkoitukset ja -tavat*
- *tehtävässä ilmoituksessa selvitettäisiin rahankeräyksen tarkoitus ja onko se määräaikainen vai jatkuva, alueellinen laajuus ja kohderyhmä sekä toteuttamistapa*
- *mahdollisen vuosi-ilmoitusmenettelyn lisäksi ilmoitukset vastaanottavalla viranomaisella tulee luonnollisesti olla mahdollisuus pistokokein suoritettavaan kontrolliin*
- *rahaa saisi kerätä yleishyödylliseen toimintaan niin, että keräystä ei tarvitse sitoa aikaan ja paikkaan*
- *lupamenettelystä voidaan siirtyä ilmoitusmenettelyyn jos valvonta on riittävä*
- *rahankeräykset tulisi ilmoittaa etukäteen rekisteriin ja niistä pitäisi myös suorittaa tilitys jälkikäteen. Rekisteriksi riittäisi PRH:n yhdistysrekisteri ja tilitys voisi olla omaan ilmoitukseen perustuva tieto, joka julkaistaisiin ilman erillistä tilityksen läpikäymistä*
- *maailma on kehittynyt digitalisaation vuoksi, kansalaisjulkisuus ja mediajulkisuus ovat tehokkaimmat valvontakeinot nykymaailmassa*
- *ilmoitusmenettelyyn siirtyminen nopeuttaisi ja helpottaisi rahankeräysten aloittamista. Start up yritysten rahoitusmahdollisuudet paranisivat*
- *ilmoitusmenettely on lupamenettelyä joustavampi ja tukee hallituksen tavoitteita.*

Puheenvuoroissa ja käydyissä keskusteluissa esitettiin seuraavia näkemyksiä yleishyödyllisyyden edellytykseen ja keräystarkoitukseen liittyen:

- *vaihtoehdossa 2 b säästytettäisiin sen rajanvedon tekemisestä, mikä on yleishyödyllistä*

- *rahankeräyslakia tulisi uudistaa siten, että oikeushenkilö voisi ilmoittaa keräyksen*
- *yleishyödyllisyyden määritelmä on hankala, jättää esim. yliopistot pois rahankeräykseen oikeutettujen piiristä, vaikka toiminta olisi yleishyödyllistä*
- *rahankeräämiseen oikeutettujen koulutus- ja tutkimustoimijoiden joukkoa on hyvä laajentaa, jotta koulutus- ja tutkimustoimijoiden rahoituspohjaa voitaisiin vahvistaa*
- *rahankeräyksen toimeenpano-oikeus tulisi laajentaa koskemaan myös kuntakenttää, rahankeräyksen toimeenpano-oikeuden laajentamista tukevat myös käytännöt ja kokemukset muista Pohjoismaista sekä muualta Euroopasta, jossa tämä oikeus on yhtäläisesti olemassa kaikilla toimijoilla*
- *myös vapaille kansalaisryhmille tulisi sallia rahankeräykset, mutta samalla luotettavuusaspekti olisi toteutettavissa*
- *kansallisille kulttuurilaitoksille tulisi luoda mahdollisuus yksityiseen varainhankintaan rahankeräyksellä myös toimintansa pääomittamiseksi, rahankeräyslakia tulisi muuttaa siten, että rahankeräykset yleishyödylliseen toimintaan, mutta pääomittaminen olisi mahdollista*
- *yleishyödyllisyyden säilyttäminen on tärkein lähtökohta; yleishyödyllisyyden käsitteen määritelmä pitäisi täsmentää, verottajalla ei tulisi kuitenkaan olla suoraa oikeutusta määritellä yleishyödyllisyyttä*
- *jos yleishyödyllisyyden vaatimus poistettaisiin rahankeräyslaista, laajentuisi rahankeräykseen oikeutettujen tahojen joukko huomattavasti; tämä heikentäisi kolmannen sektorin toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia huolehtia rahoituksestaan omalla rahankeräyksen muodossa tapahtuvalla varainhankinnalla*
- *jäsenmaksutulot ovat liian pienet pääomittamiseen, hyvän hallinnon tukemiseen pitäisi pystyä keräämään varoja*
- *yleishyödyllisyyden käsitteestä; keräyksen hyödyllisyyden pitäisi riittää; reunaehtoina tulisi olla, että raha ei mene kenenkään omaan taskuun*
- *yleishyödyllisyyden käsitteen sisältö pitäisi selvittää tarkasti ja huolellisesti*
- *ottamatta kantaa siihen, onko yleishyödyllisen yhteisön vaatimus rahankeräysluvalle jatkossa tarpeellinen, olisi rahankeräyslakia uudistettaessa myös tarkemmin määriteltävä yleishyödyllisyyden käsite*

3) Järjestökentän itsesääntely

Kahdessa (2) puheenvuorossa kannatettiin järjestökentän itsesääntelyjärjestelmän luomista. Vala ry kannatti mallin 2 a ilmoitusmenettelyn yhdistämistä mallin 3 mukaiseen itsesääntelyjärjestelmään. Seuraavia näkemyksiä esitettiin järjestökentän itsesääntelyjärjestelmään liittyen:

- *kansainvälisessä vertailussa Suomessa voimassa oleva lainsäädäntötilanne on poikkeuksellinen, vain harvat valtiot vaativat etukäteistä rahankeräyslupaa rahankeräyskampanjan toteuttamiseksi*
- *rahankeräyksiä koskeva lainsäädäntö ylipäänsä soveltuu huonosti globaalin internetin aikakaudelle, ja siksi paras lähtökohta rahankeräyslain uudistamiseksi olisi korvata nykyinen lupajärjestelmä itsesääntelyyn perustuvalla mallilla*
- *Suomen lainsäädännön soveltuvuus kansainvälisiin rahankeräyskampanjoihin tulisi selkeyttää Internetin ja sosiaalisen median ansiosta valtioiden rajat eivät enää määrittele kansalaistoiminnan rajoja. Maantieteellisten rajojen ei tulisi rajoittaa myöskään yksilön mahdollisuuksia tukea kansalaisjärjestöjä*
- *itsesääntelymekanismin luominen edellyttää järjestöiltä suuria resursseja*

Viidessä (5) puheenvuorossa todettiin rahankeräyslain uudistamistarve, mutta ei otettu kantaa siihen, mitä mallia puheenvuoron esittäjä kannattaa. Seuraavia näkemyksiä esitettiin itsesääntelyjärjestelmän luomisesta:

- *koulujen järjestämissä tilaisuuksissa tehtävät keräykset eivät ole mahdollisia, koska ne katsotaan yleisötilaisuuksiksi. Tällaiset keräykset tulisi mahdollistaa, vaikka eivät olekaan suljettujen ovien takana tapahtuvia*
- *nykyinen rahankeräyslaki soveltuu pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen toimintaan, mutta huonosti nopeisiin tilanteisiin, joissa nyky maailmassa eletään. Tilanne on ongelmallinen, kun esimerkiksi naapuriapua kerätään nykyisin kaikkien arkikäytössä olevilla välineillä, kuten Facebookissa tai muualla sosiaalisessa mediassa. Tällöin hyvää tarkoittava ihminen syyllistyykin huomaamattaan rahankeräysrikokseen*
- *lainsäädännön muuttamiseksi siten, että rahankeräyksen suorittaminen kolehdinkannon muodossa ilman rahankeräyslupaa olisi selkeästi mahdollista myös yhdistysmuodossa tai muussa juridisessa järjestymismuodossa*